

Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Önemli Bir Başlangıç:

Veri Toplama ve Yönetim Modellerine Karşılaştırmalı Bakış

Yayına Hazırlayanlar

Berna Ekal, Duygu Doğan

Yayın Tarihi

Ocak 2017

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

Katip Mustafa Çelebi Mah. Anadolu Sok.

No:23/7-8 34433 Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0(212)2925231-32

Fax: 0(212)2925233

www.morcati.org.tr / morcati@morcati.org.tr

Bu rapor, Avrupa Birliği desteğiyle yürütülen “Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Önemli Bir Başlangıç: Veri Toplama Modeli Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması” projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinden Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı sorumludur.

Bütün yayın hakları saklıdır.

İçindekiler

Giriş	3
Çalışmanın Yöntemi.....	6
Veri Toplama ve Yönetim Modellerine Karşılaştırmalı Bakış	8
Teknik Alt Yapı Açısından Değerlendirme	8
Hangi Veriler?	13
Sonuç ve Öneriler	21
İletişime Geçilen Kurumların Listesi	22
Kaynakça	23

Giriş

Mor Çatı'da Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu desteğiyle yürütmekte olduğumuz “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Önemli Bir Başlangıç: Veri Toplama Modeli Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması” projesi kapsamında ilk olarak Temmuz ayında “Veri Toplama Model ve Sistemleri Bibliyografyası” hazırlamıştık. Bu bibliyografyada¹ öne çıkan başlıklar veri toplamanın şiddeti sonlandırmaya yönelik çalışmalara sunacağı katkılar; yerel, ulusal ve uluslararası aktörlerin veri toplama konusundaki sorumlulukları ve çalışmaları; toplanacak verinin içeriği, veri toplama ve kullanma yöntemleri ile başvuruçuların gizliliğinin ve güvenliğinin sağlanmasıydı. Hazırladığımız bibliyografyanın ardından veri toplama ile ilgili farklı uygulama örneklerini araştırıp inceledik. Çalışmalarımızın sonuçlarını paylaştığımız bu rapor, bibliyografyada öne çıkan başlıkları feminist bir bakışla ele alarak bunların uygulamadaki karşılığını gösterebilmeyi ve farklı kurumların veri toplama programları ve modelleri ile ilgili bir değerlendirme sunmayı amaçlıyor. Paylaştığımız Bibliyografya'dan görülebileceği üzere kadına yönelik şiddet konusunda veri toplamanın rolüne ve sistematığıne dair Türkçe kaynaklar oldukça kısıtlı. Bu çalışmanın kadın örgütleri ve hak savunucularına bu açıdan da bir katkı sağlamasını umuyoruz.

Son 20 yılda kadına yönelik şiddeti önleme yolları geliştirilirken, önemli ayaklardan birinin bu alana dair veri toplamak olduğu fikri, dünya çapında başta sivil toplum olmak üzere devletler ve devletler üstü kurumlar tarafından kabul görmeye başladı. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve pek çok sivil toplum örgütünün standart veri toplamanın sistematığı üzerine çeşitli çalışmaları, araştırmaları ve uygulamaları bulunuyor. Dahası günümüzde kadına yönelik şiddet alanında veri toplama şiddetle mücadelenin araçlarından biri olarak hukuki düzlemde de tanınıyor. Örneğin İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*² kapsamında Türkiye dahil imzacı pek çok devlet kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin, cinsiyet eşitsizliğinin bir tezahürü olduğunu kabul ederek önlenmesinde ve bunlarla

¹ Bibliyografya için bkz. <http://www.morcati.org.tr/tr/374-veri-toplama-model-ve-sistemleriyle-ilgili-kaynakca>

² Sözleşmenin Türkçe tam metni için:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462545>

mücadelede sorumluluk almayı taahhüt etmiştir. Bu kapsamlı sözleşmeye göre yapısal analizler oluşturabilmek amacıyla kadına yönelik şiddetle ilgili birleştirilmemiş istatistiksel veriyi düzenli olarak toplamak ve işlemek, belli aralıklarla araştırmalar, anketler yapmak devletlerin uygulamaya yönelik yükümlülüklerindedir. (Madde 11) Bu sözleşme kişisel verilerin saklanması ve işlenmesinde bireylerin korunmasını taraflar için bir öncelik ve yükümlülük olarak belirler. (Madde 65) Sözleşmede taraf devletlerin uygulamalarını izlemekle yükümlü bir koordinasyon organı (GREVIO) tanımlanır. GREVIO tarafların sözleşmenin hükümlerini uygulamaya koymak için attıkları adımları, yasal ve idari tedbirleri anlattıkları raporları takip edip değerlendirmekle yükümlüdür. Bu raporlarda, tarafların kadına yönelik şiddet alanında hangi verileri topladıkları, verilerin nasıl, hangi resmi organlar tarafından toplandığı gibi Madde 11'e ilişkin yürüttükleri çalışmaları bu koordinasyon merci ile paylaşmaları beklenir.³ Bu sebeple, GREVIO'nun izleme ve koordinasyon çalışmaları, taraflarca toplanmış mevcut verileri ve araştırmaları dikkate alarak şiddetin farklı veçhelerine dair bilgi ve analiz oluşturmanın yanı sıra idari verilerin ortaya çıkarılmasını da kapsar.⁴ Belirtmeliyiz ki GREVIO kadına yönelik şiddet alanına dair bilgileri sağlayabilecek kaynaklar olarak yalnızca taraf devletleri değil sivil toplumu da muhatap almaktadır.

Devletlerin kadına yönelik şiddeti toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı ayrımcılık olarak kabul etmesinin ve şiddeti önleme konusunda pozitif sorumluluklar üstlenmesinin bağımsız kadın örgütlerinin ve feminist hareketlerin dünyanın pek çok yerinde sürdürdüğü mücadelelerin bir sonucu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Dünyanın hemen her yerinde kadın danışma/dayanışma merkezlerinin, acil yardım hatlarının ve sığınakların açılmasında kadın örgütleri kurucu rol oynadılar. Avrupa'da ve Türkiye'de kadın danışma merkezleri ilk olarak kadınlar tarafından açıldı ve yürütüldü. Bugün hala şiddetin ve cinsiyet eşitsizliğinin

³ GREVIO soru formu:

Türkçesi:

http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a93c6369dc31550b3ac41/GREVIO%20ANKET_T%C3%9CRK%C3%87E.pdf

İngilizcesi:

http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a93c6369dc31550b3ac41/GREVIO%20ANKET_%C4%B0NG%C4%B0L%C4%B0ZCE.pdf

⁴ 2016 yılında GREVIO taraf devletlerin hazırlayacakları raporun çerçevesini belirleyen ilk soru formunu yayınladı. Bu formun yanıtlandığı bir raporun Haziran 2017'de Türkiye tarafından GREVIO'ya sunulması bekleniyor.

önlenmesine ve kadınların eşit vatandaşlık haklarından yararlanmasına yönelik tedbirlerin uygulamasında kadınlardan yana bir tutum geliştirilmesi için temel başvuru kaynağı kadın örgütlerinin yürüttüğü çalışmalarda biriktirilen söz konusu deneyimlerdir. Kadına yönelik şiddet konusunda sistemli veri toplamak için devletlerin bu deneyimleri göz ardı etmeden, başvurucuların güvenliğini ve kişisel verilerin gizliliğini önceleyen bir yaklaşımla çalışması ve kamu yararına bilgi üretmesi kadın örgütlerinin beklentileri arasındadır. Ulusal istatistiklerin kamu ile paylaşılması bu alanda çalışan tüm kurumların ve destek talep eden kadınların yararınadır.

Kadına yönelik şiddet üzerine yapılan araştırmalar ve kamu kurumlarının sunduğu istatistikler dışında bu alana dair bilginin ana kaynağını şiddet gören kadınlarla yürütülen çalışmalar oluşturur. Kadın danışma/dayanışma merkezleri ve sığınaklar şiddetin yapısı, biçimi, sıklığı, yaygınlığı ve etkileri, şiddetle mücadele eden ve etmekle yükümlü aktörler ile tedbirlerin işlevselliğine dair bilginin gündelik olarak fakat dağınık biçimde aktığı mecralardır. Buralarda toplanan verinin şiddete uğrayan kadınların ihtiyaçlarını daha iyi tanımlamak, mevcut uygulamalar, politik yaklaşımlar ve hukuki çerçevelerdeki eksiklikleri ve yanlışları tespit etmek ve şiddetin önlenmesinin yollarını araştırmak için kullanılabilmesi bu verinin sistemli bir biçimde tutulması ve işlenmesine bağlıdır. Bu yüzden raporda kadın danışma merkezlerinin ve acil önlem telefon hatlarının veri toplama modelleri ve bu verileri işlevsel kılmaya dair çalışmalarına ağırlıklı olarak yer verdik.

Şiddete maruz kalan kadın ve çocuklarla çalışan ya da hak savunuculuğu yapan kadın örgütlerinin geniş, kapsamlı ve sistematik bir biçimde veri toplaması kurumsal olarak güçlenmelerine imkan verir:

- Şiddet sebebiyle başvuran kadın ve çocukların ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlardaki değişiklikleri ve kadınların şiddetten uzaklaşması ve güçlenmesi için gereken destek biçimlerini tespit etmeyi kolaylaştırır.
- Kendi çalışmalarına dönük değerlendirme yapabilmelerini, başvuran kadın ve çocukları güçlendiren destekleri olduğu kadar eksiklerini de görebilmelerini ve sundukları hizmetleri ve destekleri iyileştirmelerini ve çeşitlendirmelerini sağlar.

- Başta kamuya olmak üzere devlete ve fon kuruluşlarına da faaliyetlerini ve kurumsal kaynak ihtiyaçlarını daha şeffaf biçimde anlatabilmelerini sağlar.
- şiddet gören kadın ve çocuklara karşı sorumlu kamu kurumlarının uygulamalarını sistemli bir biçimde izlemeye olanak vererek kadınların ihtiyaç duydukları desteklere erişmekte yaşadığı zorlukları tespit etmeyi sağlar ve bu zorlukları gidermeye yönelik sosyal politika üretilmesi için çalışan kadın örgütlerini güçlendirir.
- şiddeti önlemeye ve cinsiyet eşitliğini sağlamaya dair kanunların uygulamalarına ve kamu nezdinde bilinirliğine dair izleme yapmaya olanak verir ve kanundaki ya da uygulamalardaki eksiklerin giderilmesi için politika yapan kadın örgütlerini güçlendirir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada öncelikle, Türkiye’de kullanılan veri toplama sistemlerini ele aldık: Mor Çatı’nın 90’lardan bu yana kullanmakta olduğu çeşitli veri toplama biçimlerini yeniden gözden geçirdik; Hürriyet Aile İçi şiddet Hattı deneyimini ele aldık ve resmi kurumların şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklarıyla görüşürken kullandıkları formları inceledik. Son yıllarda göçmen kadınlara yönelik cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılıkla mücadele alanında çalışmaya başlayan KADAV (Kadınlara Dayanışma Vakfı) danışmanlık desteği verirken kullanacakları bir veri toplama modeli ve yazılım geliştiriyor. Onlarla bu çalışmalarını incelediğimiz bir buluşma gerçekleştirdik. Ayrıca Türkiye’de kadına yönelik şiddet alanında çalışma yürütmesine de farklı toplumsal kesimlerin uğradığı şiddet ve ayrımcılıklarla mücadele alanında çalışan bazı sivil toplum örgütlerinin veri toplama sistemlerine dair bilgi edindik. Başta işkence olmak üzere insan hakları ihlalleriyle mücadele amacıyla kurulan ve işkence görenler ve yakınlarıyla rehabilitasyon çalışmaları yürüten Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın başvuru formunu inceledik. Türkiye toplumunda cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliğinden dolayı sistematik olarak ayrımcılığa uğrayan ve nefret suçlarına maruz kalan LGBTİ’lerle dayanışma ve homofobi, transfobi, bifobi temelli ayrımcılıklarla mücadele amacıyla çalışan Pembe Hayat ve Lambdaİstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği ile iletişime geçtik. Ancak LGBTİ’lere hukuki ve sosyal destek verirken sistematik olarak veri toplayıp toplamadıklarını öğrenmemiz mümkün olmadı.

Suriye Savaşı Türkiye’de yaşayan göçmen ve sığınmacıların sayısında ciddi bir artışa sebep oldu. Sivil toplum örgütleri Başta insani yardım olmak üzere, göçmenlerin ve sığınmacıların maruz kaldıkları eşitsizliklerle ve ayrımcılıklarla ilgili çalışmalar yürütmeye başladı. Özellikle, zorunlu göç mağduru toplulukların temel ihtiyaçlarını karşılamayı ve temel insan haklarından faydalanmalarını amaçlayan çalışmalar çoğaldı. Kadın dayanışma merkezlerindeki gibi kişilerin bilgilerini ve başvurularını düzenli takip etmeyi gerektiren çalışmaların artmasıyla bu alanda daha çok verinin düzenli biçimde kayıt altına alınması zorunlu hale geldi. Temel ihtiyaçların ve güncel problemlerin tespit edilebilmesi için de düzenli veri toplama çalışmalarına ağırlık verildi. Bu gelişmeleri göz önünde bulundurarak, Türkiye’de yaşayan göçmen ve sığınmacılarla çalışan insani yardım örgütlerinden Hayata Destek - İnsani Yardım Derneği ve İKGV(İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı) ile görüşerek veri toplama sistemleri hakkında bilgi edindik.

Bunun yanı sıra Avrupa’da şiddetle mücadele alanında faaliyet gösteren kadın örgütleriyle iletişime geçtik: İngiltere’den İmkaan ve Scottish Women’s Aid; İrlanda’dan Rape Crisis Network; İzlanda’dan Stigamot; Almanya’dan Frauenberatungsstelle Herford ve Frauenberatungsstelle Meschede; İspanya’dan Aspacia; Hollanda’dan Rosa Manus bizlere (eğer kullanıyorlarsa) ne gibi veri toplama sistemleri olduğunu ve hangi başlıklar altında bilgi topladıklarını aktardılar. Avrupa dışında da çeşitli kadın kurumlarıyla görüşme imkanımız oldu: Ermenistan’dan Women’s Support Center; Avustralya’dan Australian Women Against Violence Alliance üyesi Annie North Women’s Refuge and Domestic Violence Service gibi.

Kadına yönelik şiddetle ilgili veri toplama yalnızca kadın örgütlerinin değil, devletlerin ve uluslar üstü kurumların da sorumluluğunda olduğu için İstanbul ŞÖNİM’e (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) bir ziyaret gerçekleştirdik. Bunun dışında Global Network of Women’s Shelters ve Women against Violence Europe (WAVE) gibi çeşitli ülkelerden farklı kadın kurumlarını bir araya getiren geniş ağlarla da fikir alışverişinde bulunduk. Farklı ülkelerde toplanan veri türlerinin birbiriyle karşılaştırılabilmesi mümkün mü sorusuna cevap üretebilmek için örnekleri seçerken imkanlarımız ölçüsünde, kurumların coğrafi dağılımında çeşitliliği yüksek tutmaya çalıştık.

Bu örgütlerle mülakatlarımızı yüz yüze, e-posta, telefon görüşmesi ya da görüntülü arama yoluyla gerçekleştirdik. İletişime geçtiğimiz örgütlere bazı temel sorular yönelttik:

- Başvuruculardan hangi bilgileri topluyorsunuz?
- Bir başvuru formu kullanıyorsanız, kullandığınız soru formunu ya da kullanıyorsanız verileri girdiğiniz programının içerdiği kategorileri bizimle paylaşabilir misiniz?
- Bilgisayar tabanlı bir veri toplama sistemi kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız nasıl bir sistem kullanıyorsunuz? Kullanmıyorsanız verilerinizi ne şekilde tutuyorsunuz?
- Toplandığınız verileri istatistik çıkarmak ve raporlama yapmak için nasıl kullanıyorsunuz, nasıl işliyorsunuz?

Görüştüğümüz kurumları kadın örgütleriyle sınırlamasak da bu raporda, veri toplama alanındaki iyi örnekleri ağırlıklı olarak kadın örgütlerinin modellerinden seçtik. İlerleyen sayfalarda iyi örnek uygulamalarını temel olarak iki başlık altında ele alacağız: İlk olarak şiddetle mücadele alanında çalışan kadın örgütlerinin ne gibi bir teknik alt yapıdan faydalandıklarını ve gizliliği sağlamada ne gibi yöntemler kullandıklarını⁵; ikinci olarak ise kullanılan alt yapıdan bağımsız olarak kadın örgütlerinin ne gibi verileri toplamayı tercih ettiklerini gözden geçireceğiz. Bunu yaparken sistematik olarak topladıkları verileri şiddetle mücadele alanında nasıl kullandıklarına değineceğiz.

Veri Toplama ve Yönetim Modellerine Karşılaştırmalı Bakış

Teknik Alt Yapı Açısından Değerlendirme

Çalışmalarını incelediğimiz kadın örgütleri arasında veri toplama metotlarını standartlaştırmak, veriyi tasniflemek ve kamusal bilgiye dönüştürmek için ofis

⁵ Kadına yönelik şiddet alanında toplanan verilerin büyük kısmı kadınların ve çocuklarının kişisel bilgilerini kapsadığı için ve güvenlik riski oluşturmamak adına görüştüğümüz kurumların veri havuzu oluştururken kullandıkları teknik altyapısı konusunda detaylı bilgi almamız her zaman mümkün olmadı. Bu sebeple teknik altyapıyı ele aldığımız bölümde veri işlemeyi kolaylaştıran yöntemleri/altyapıları ve güvenlik ve gizliliğin sağlanması için geliştirilen yaklaşımları öne çıkarmayı uygun bulduk.

programlarının oldukça fazla tercih edildiğini gördük. Bu programların toplanan veriyi işleyerek istatistik ve diyagram oluşturmaya olanak tanınması tercih edilme sebeplerinin başında geliyor. Ayrıca bu programlar, online veri kayıt platformlarının tersine, kurumlara mali bir yük getirmiyor. Pek çok kurumun özellikle başvuru sayısı, yapılan görüşme sayısı, kaç kadının ve çocuğun sığınak ihtiyacının karşılandığı, kişilerin sığınaktaki kalış süreleri gibi idari(administrative) bilgilerin dönemsel raporlamasında bu programları kullandığını gördük. Verilen hizmete/desteğe dair bilgilerin dışında, kadınların kişisel bilgileri ve şiddet öyküleri, yerel ya da ulusal çapta bu alanda sorumluluğu olan kurumların hizmetlerinin erişilebilirliği gibi veriler de ofis programları kullanılarak tasniflenebiliyor. Örneğin, Mor Çatı, İstanbul ŞÖNİM ve İKGV topladıkları verileri excel tablosuna işliyorlar ve dönemlik raporlamalar için aynı programı kullanarak pivot tablolar oluşturuyorlar. Ancak başvuruca bir den fazla kere ve farklı destek biçimlerinin sunulması durumunda bu tip programlar detaylı bir takip sistemi oluşturulmasına elverişli değil. Ek olarak, bu programlara veri girişinde yapılacak en ufak bir hatanın raporlama sürecinde zorluklara ya da yanlışlara sebep olabileceği ve bu tip hataları önlemek için dönemsel verilerin birden fazla kere kontrol edilmesi gibi kullanıcılara fazladan bir iş yükü oluşturabileceği belirtildi. Dolayısıyla, bu programların tercih edilmesinin esas sebebi veri girişindeki kısıtlara rağmen istatistiki raporlama yapmaya elverişli olması ve mali açıdan yük oluşturmamasıdır diyebiliriz.

Görüştüğümüz kurumlar arasında ofis programları dışında yalnızca şiddetle ilgili verilerin toplanması için özel olarak geliştirilmiş yazılımları kullananların yanı sıra, yıl boyunca elektronik ortamda veri toplamayı tercih etmeyip başvuruların ya da başvuru alan kadınların elle doldurdukları formları yıl sonunda kodlayarak SPSS gibi istatistik programlarında analiz eden, ilgili devlet kurumları tarafından geliştirilen merkezi ve ulusal bazda çalışan internet tabanlı sistemlere veri girişi yapan ya da bağımsız online veri analizi ve veri toplama servislerini kullananlar da vardı. Örneğin, İskoçya'dan Women's Aid'in⁶ kullandığı bulut tabanlı vaka yönetim sistemi OASIS On Track Programı⁷, İngiltere'den İmkaan ve Women's Aid ortaklığında geliştirilmiş Women's Aid Federasyonu'na bağlı kurumların kullanımına açık, düzenleme ve

⁶ <https://www.womensaid.org.uk/about-us/>

⁷ On Track vaka yönetim sistemi hakkında daha fazla bilgi için bakınız:
<http://www.oasiscloud.co.uk/oasis.aspx>

değişiklik yapmaya uygun bir sistem. Bu sistem kadına yönelik şiddet alanında belli vaka tiplerinde özelleşmiş kurumların, örneğin, danışma merkezleri, tecavüz kriz merkezleri, sığınak, sosyal hizmet gibi farklı alanlarda çalışanların ihtiyaçlarına göre tadil edilebiliyor. Program internet tabanlı çalışan bir istatistiki analiz ve raporlama platformuyla uyumlu çalıştığından veri toplamanın yanı sıra, başvuru profili, kurumlar tarafından sağlanan hizmet ve destekler, verilen hizmet ve desteklerin sonuçları gibi verilerin raporlanmasına da imkan tanıyor. Ayrıca farklı kurumlarca kullanıldığı için ulusal çapta veri birleştirmeye ve raporlamaya da yatkın. İnternet tabanlı çalışan bu programda toplanan veriler belli güvenlik protokolleri çerçevesinde bulut sunucu hizmeti veren özel bir şirket tarafından barındırılıyor.

RCNI(Rape Crisis Network Ireland/İrlanda Tecavüz Kriz Ağı) kamu, sivil toplum ve özel sektörün işbirliği sonucunda kurulan bir ulusal veri tabanı kullanıyor. Women's Aid'in kullandığı On Track Programı benzeri bir altyapıya sahip internet tabanlı kayıt sistemine, tecavüz kriz merkezlerinden veri girişi yapılıyor. Veriler yerel(bir merkez ya da bir şehir), bölgesel ya da ulusal ölçekte ayrıştırılıp birleştirilebiliyor. Bu sayede coğrafi genişlik ya da nüfus dağılımını temel alarak farklı ölçeklerde veri listeleri oluşturulup analiz yapılabiliyor. RCNI veri tabanını oluşturmaktaki amaçlarının hizmet kalitesini ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirebilmek ve kadına yönelik şiddetle uzun dönemli ve geliştirilebilir mücadele planları hazırlayabilmek olduğunu belirtiyor.⁸

Şiddetle ilgili veri toplamak için özel olarak geliştirilen yazılımları kullananların önem verdiği hususlardan biri programın esnek bir yapıda olmasıydı. Yani toplanabilecek verinin değişkenliği göz önünde bulundurularak gerektiğinde yeni bilgilerin toplanabilmesi için yeni bilgi giriş bölümlerinin programa eklenebilmesiydi. Veri girişi yapılırken kullanıcı dostu bir arayüzle çalışmak ve program içinde detaylı arama yapılabilmesi programdan beklenen temel özelliklerden bir diğerydi. Çünkü programın gelişmiş bir arama ve filtreleme sistemine sahip olması başvuru takibini ve istatistik oluşturmayı kolaylaştırır.

⁸ <http://www.rcni.ie/wp-content/uploads/IntroToRCNINationalStatisticsDatabaseProject2012.pdf>

Bazı kadın örgütleri başvuruların gizliliğini sağlayabilmek için başvuranın adı soyadı bilgisini program içinde tutmak yerine programın başvurana bir ID numarası atamasını tercih ettiklerini belirttiler. Bu tip programlarda kullanıcıların programda veri girişi yapabilecekleri alanı yürüttükleri çalışma özelinde sınırlı ve tanımlı hale getirmek ve bazı verilere erişimini sınırlandırabilmek mümkün. Kullanıcı deneyimini bu şekilde denetlemek, yani programı kullananlara farklı kullanıcı rolleri atamak veri güvenliğini sağlamak ve başvurucuların gizliliğini korumak açısından tercih edilen yöntemlerden bir diğerydi.

Görüştüğümüz hemen herkes verinin tasniflendiği ortamın/programın istatistiki analize imkan verecek özelliklere sahip olmasına önem veriyordu. Ancak, kadın örgütleri için öncelikli olan başvurucu ile kurulan ilişkinin takibinin, vaka analizinin ve uzun dönemli ilişkilerde süreç yönetiminin ve değerlendirmesinin kolaylıkla yapılabilmesi yani kadınları güçlendirmeyi esas alan faaliyetlerde bu programların kullanılabilmesiydi. Bu sebeple, hangi verilerin toplanacağına karar verirken olduğu gibi veri toplarken kullanılan programın da başvuru takip temelli olmasına özen gösterdiklerini belirttiler.

Elektronik ortamda veri depolamanın yaygınlaşmasıyla birlikte, teknolojik altyapıların özellikleriyle ilişkili olarak veri güvenliğini sağlamaya yönelik yöntemlerin ve kuralların da ortaya çıktığına tanık oluyoruz. Devletler ve şirketler başta olmak üzere tüzel ve gerçek kişilerin bireylere ait hassas verileri toplaması, saklaması ve kullanması konusunda yasal mevzuat oluşturma çalışmaları artarken, kişisel verilerin günümüzde yüklü bir pazar değeri kazandığı ve dünya çapında milyonlarca insana ait bilgilerin alınıp satıldığı gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bu gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda, şiddete maruz kalmış kadınlarla çalışan örgütlerin bir veri tabanı oluştururken başvurucuların gizliliği ve güvenliği gibi konularda oluşabilecek riskleri göz önünde bulundurarak planlama yapmaları önem kazanmaktadır.

İncelediğimiz örneklerde, kullanılacak altyapının belirlenmesinde veri güvenliğini sağlamanın öncelikli olduğunu ve başvurucuların gizliliğini riske atmayacak yöntemler geliştirmeye çalıştıklarını gördük. Bu noktada öne çıkan sorulardan biri elektronik ortama kaydedilen verilerin web tabanlı sunucularda, bulut sistemlerinde

saklanması güvenli olup olmayacağıydı. Bu konuyla ilgili bir fikir birliği olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır: Veri depolama aşamasında bilgisayar programlarını kullanmayıp yalnızca veri işleme adımında bilişim sistemlerini kullananlar olduğu gibi, verileri internetsiz bir bilgisayarda tutmayı tercih ettiklerini belirtenler de oldu. Ancak yukarıda örneklendiği gibi internet tabanlı vaka yönetim ve kayıt programlarını kullanan ve veri depolamak için bulut sistemlerini kullanan kadın örgütleri de bulunuyor.

Safety Net Canada, kadına yönelik şiddet alanında veri tabanı oluştururken başvurucuların gizliliği, güvenliği ve mahremiyetlerinin sağlanmasına ilişkin hazırladığı el kitabında seçilecek teknik altyapıyı internet bağlantısı ve barındırma tercihleri açısından inceleyerek her donanım türünün kendine özgü kolaylıkları olduğu gibi riskler de taşıdığını belirtiyor:⁹ Bir veri tabanı internete bağlanarak ya da internet bağlantısına ihtiyaç duyulmaksızın çalıştırılabilir. Kurumun dışında sunucu hizmeti veren bir şirket tarafından ya da kurumun çatısı altında bir donanımda barındırılabilir. İnternet tabanlı çalışan programların kullanıldığı ve sunucunun bir şirket tarafından barındırıldığı durumlarda dikkat edilmesi gereken riskler, erişimine izin verilmeyen tarafların başvurucu bilgilerine ulaşmasının kolaylaşması, programa ofis dışından erişim sağlanabildiği ölçüde kullanıcı bilgilerinin üçüncü taraflarca daha kolay ulaşılır hale gelmesi, verilerin veri tabanı şirketinin erişimine açık olmasıdır. Kurumun internet bağlantısız bir veri tabanını kendi çatısı altında barındırması durumundaysa sunucu bilgisayar internete bağlandığında verilerin üçüncü tarafların erişimine açık hale geleceğinin göz önünde bulundurulması ve sunucunun güvenliğinin nasıl sağlanacağına, sunucu hizmeti veren şirketin veri tabanının bakımını nasıl yapacağına planlanması gerekir.¹⁰

Hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, kadına yönelik şiddet çalışmaları ekseninde oluşturulacak bir veri tabanının güvenliğinin sağlanması ve şiddetten uzaklaşmak amacıyla başvurmuş kadınların ve çocuklarının gizliliğinin riske atılmaması için bazı önlemler almak ve planlamalar yapmak mümkündür:

⁹ Safety Net Canada. Privacy, Security, and Confidentiality: Database Considerations for Violence Against Women Programs. 2013.

¹⁰ A.g.e.

- Başvurucuları bilgilerinin elektronik veri tabanında tutulacağına dair bilgilendirin ve başvuruculardan yazılı ya da sözlü, süre sınırlaması belirten bir izin belgesi alın.
- Verileri şifrelenmiş bir biçimde tutun.
- Program kullanıcılarının verilere erişimini ilgili olduğu alanlarla sınırlayın ve kullanıcıların verilere erişim seviyelerini açıkça belirleyin.
- Veri tabanını geliştiren ya da sunucu servisini sağlayan kişi ya da şirketin piyasadan çekilmesi gibi durumlara dair önceden plan geliştirin.
- Kişilere ait verilerin 3. taraflarca mahkeme yoluyla talep edildiği durumlarda hizmet alınan bilişim şirketleriyle ne yapmaları gerektiğini belirten bir gizlilik sözleşmesinin imzalayın.
- Başvurucuların kimliklerinin tespit edilmesini sağlayacak hassas kişisel verilerin korunmasına önem verin, mümkünse bu verileri internet erişimi olmayan bilgisayarlarda saklayın.
- Güvenlik açığı olduğu durumlarda kadınların ve çocukların güvenliğinin riske girmemesi için izlenecek çözüm yollarını önceden planlayın.
- Kuruma gizliliği ihlal ettiğine dair bir şikayet gelmesi durumunda izlenecek çözüm yollarını önceden planlayın.
- Verilerinin yedeklerinin de asılları gibi korunduğundan emin olun.
- Anti-virüs ve güvenlik yazılımları kullanın.
- Alfanumerik şifreler kullanın ve şifreleri dönemsel olarak değiştirin.
- İnternet tabanlı veri tabanı kullansanız da kullanıcıların programa erişimini ofis bilgisayarları ile sınırlandırın.
- Veri tabanının barındırılması, geliştirilmesi ve bakımının uzun dönemli olarak nasıl yapılacağı hususunda planlama yapın.
- Veri güvenliğinin ve başvurucuların gizliliğinin sağlanması konusunda kullanıcılara eğitimler düzenleyin.

Hangi Veriler?

Veri toplama, teknik altyapının kurulmasından çok daha kapsamlı bir meseledir. Veri toplamayı iki boyutlu bir çalışma olarak düşünebiliriz: Bir yandan kadın örgütleri kendilerine başvuran kadınların güvenliği ve ihtiyaçlarıyla ilgili takipleri yapabilmek için düzenli olarak veri toplamaya ve bu verileri güvenli bir

biçimde tutmaya çalışıyorlar. Diğer yandan ise ulusal ve uluslararası ölçekte kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili politika üretilmesinde bu veriler önemli rol oynuyor. Bir çok kadın örgütü yıl boyunca topladıkları verilerden oluşturdukları istatistiki bilgileri yayınladıkları dönemsel raporlar aracılığıyla kamu ile paylaşıyor.¹¹ Ayrıca, kadın örgütlerinin topladıkları veriler ve geliştirdikleri veri toplama yöntemleri kadına yönelik şiddet alanında yapılan bilimsel araştırmalara yol gösterici temel kaynaklardandır. Kadın örgütlerinin yayınladığı raporlarla paylaştıkları bilgiler devletler tarafından şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirlerin tespit edilmesine ve ulusal eylem planı oluştururken odaklanılması gerekli hususların belirlenmesine katkı sağlar. Ancak ulusal veri tabanı oluşturmak, bölgesel ve uluslararası ölçekte kadına yönelik şiddete ilişkin olguları karşılaştırmalı analize tabi tutmak ve şiddetle mücadele araçlarını geliştirmek için toplanacak verilerin neler olacağına dair bir standart oluşturulması gerekir. Bu sebeple, örneğin İstanbul Sözleşmesi tarafların şiddetin önlenmesi ve mücadele amacıyla topladığı verileri asgari bir ölçüte bağlıyor: Mağdur ve şiddet uygulayanın cinsiyetleri, yaşları, şiddet tipi, mağdur ile şiddet uygulayan arasındaki ilişki ve yaşadıkları yer.

Bu alanda çalışan örgütlerin hangi verileri toplayacağına dair yapılan çalışmaların bazıları pek çok aktörün işbirliğiyle gerçekleşmekte. Örneğin, 2000 yılında, BM Nüfus Fonu ve BM Mülteci Komiserliği, Dünya Sağlık Örgütü gibi kurumların ortaklığında başlatılan Cinsiyet Kaynaklı Şiddet Bilgi Yönetim Sistemi¹² (GBVIMS) projesi etkili ve güvenli veri toplama yöntemlerini standartlaştırmayı ve bunların paylaşımını geliştirmeyi amaçlıyor: Cinsiyet kaynaklı şiddete, mağdurlara ve faillere ilişkin gerekli bilgileri sınıflandırmak ve şiddet biçimleri, risk faktörleri gibi olguları standart tanımlara kavuşturmak; şiddete maruz kalan kadınlar çocuklarla yapılan çalışmalarda kullanılacak bilgi formları üretmek; başvurucuların haklarını, gizliliğini ve güvenliğini korumaya yönelik teknik altyapıyı ve etik prensipleri oluşturmak ve bunların gelişmesine yönelik yerel ve ulusal ölçekte ortaklıklara dayalı

¹¹ Women Against Violence Network (WAVE). WAVE MAPPING Administrative Data Collection by Women's Support Services in Europe: National Women's Helplines, Women's shelters, and Women's Centers, Vienna, 2016, s. 12. http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_Mapping_2015.pdf

¹² Cinsiyet Temelli Şiddet Bilgi Yönetim Sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için: <http://www.gbvims.com>

pilot uygulamalar gerçekleştirmek gibi faaliyetler devam etmekte olan bu projenin faaliyetlerinden bazıları.¹³

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede sorumlu kamu kurumları içinde kolluk kuvvetleri, şiddete uğrayan kadın ve çocukların çoğunlukla ilk başvurdukları kurumlardır. Kolluk kuvvetlerinin başvuru alırken kullandığı standart bir başvuru formu bulunmakla birlikte bu formlarda toplanan veriler kamuya açık değil ve bu verilerin ilgili bakanlıklarca analize tabi tutulup tutulmadığına dair bilgimiz bulunmuyor. Ekim 2016’da İstanbul ŞÖNİM’e yaptığımız ziyaretteyse şu anda Türkiye’de faaliyet gösteren 49 ŞÖNİM’de hangi verilerin toplanacağına dair ulusal bir standardın olmadığını öğrendik. İstanbul ŞÖNİM oldukça detaylı bir veri tabanına sahip. Bu veri tabanı, aşağıda içeriklerini detaylandıracağımız, başvuru takibi açısından gerekli veriler, demografik veriler, kimlik bilgileri, başvuru sebepleri, talep edilen hizmetlerin neler olduğu, şiddet bilgileri, faile ilişkin bilgiler, merkeze doğrudan başvurulmadığı durumlarda ilk başvuru kurumun neresi olduğu gibi bilgileri kapsıyor. Bakanlık ve ilgili idari birimlerce belirlenen bir standart olmadığı için hangi verilerin toplanacağına ve dönemsel raporlarda ne tür istatistiklerin oluşturulacağına kendilerinin karar verdiğini aktardılar. Hangi verileri analize tabi tutacaklarını belirlerken, başvuruculara yönelik hizmetlerini değerlendirmek ve başvuranların ihtiyaçlarını tespit ederek başka hangi çalışmaları yapabileceklerini görmeyi amaçladıklarını belirttiler.

Kamu kurumlarının yasal statüleri ve bürokratik prosedürlerinden kaynaklı yaklaşımlarından farklı olarak şiddetle mücadele eden kadın örgütlerinin genel olarak kadınların güvenliği ve veri toplama arasındaki dengeyi sağlayabilmekle ilgili benzer kaygıları olduğunu gördük. Bu noktada İngiltere’den İmkaan’ın (www.imkaan.org.uk) belirlediği ilkelerin yol gösterici olabileceğini düşünüyoruz. İmkaan, kadına yönelik şiddetle mücadele eden örgütlerin hangi bilgileri toplayacaklarına karar verirken şu sorulara odaklanmalarını öneriyor¹⁴:

- Bu bilgiye ihtiyacımız var mı? Neden?
- Başvuranların gerçekten bu soruyu cevaplayıp cevaplamama seçeneği var mı?

¹³ GBVIMS’nin internet sitesinden İngilizce form örneklerine ve kaynaklara ulaşılabilir:

<http://www.gbvims.com/resources/>

¹⁴ Synthesis Info for Partners November 2015 adlı bilgi notundan alıntıdır.

- Bu bilginin nerelerde kullanılacağını biliyor mu?
- Bu bilginin nerelerde kullanılabileceği ile ilgili söz hakkı var mı?
- Bu soruları cevaplamak başvuranlara neler hissettiriyor?
- Analizi kim yapıyor? Bilgi kime ait? Kim bu bilgilere erişebiliyor?
- Toplanan bilgi anlamlı mı? Başvuran açısından? Fon kuruluşu açısından? Toplum açısından?
- Farklı nüfus grupları için aynı tür araçları kullanmak anlamlı mı?
- Başvuranların bilginin kullanımında söz hakkı olmasını nasıl sağlayabiliriz?

Bu soruları akılda tutarak, incelediğimiz örneklerde aşağıdaki bilgilerin toplanmakta olduğunu gördük:

Başvuru takibi açısından gerekli bilgiler

Başvuru takibi açısından toplanan bilgiler arasında ad-soyad, ilk ve daha sonraki başvuru tarihleri, başvuruyu alan gönüllü/çalışanın ismi, başvuranın iletişime geçme şekli (telefonla, yüz yüze başvuru vs.) gibi bilgiler bulunuyor. Ancak bunlar içinde örneğin ad-soyad, kimlik numarası ve adres, telefon numarası gibi bazı diğer bilgileri güvenlik açısından kullanılan formlarda bulundurmamak da sıkça kullanılan bir yöntem: Örneğin; başvuru dosyalarının depolandığı program internet üzerinden kullanılıyorsa, bir güvenlik açığı ortaya çıktığı takdirde başvurucuların kimliklerinin ve kişisel verilerinin korunabilmesi açısından bu önemli bir tedbir. Bunun öngörüldüğü durumlarda her gelen başvuruya yeni bir kod atanarak diğer bilgileri toplanıyor. Yine bazı formlarda başvurunun telefon ve adres gibi iletişim bilgileri (ya da alternatif olarak hangi belediye sınırlarında ikamet ettiği) de yer alıyor, ancak bu bilgiler toplandığı takdirde yine olası güvenlik risklerinin iyice ele alınması gerekiyor. Örneğin, iletişim bilgilerinin toplanıyorsa güvenlik açığı durumunda başvurunun kimliğinin ortaya çıkması ihtimalinin yanı sıra, paylaştığı iletişim bilgilerini kullanarak başvurucuya ulaşmanın onun açısından herhangi bir güvenlik riski yaratıp yaratmayacağını da bilinmesi gerekir.

Yine başvurunun takibi açısından formun (ya da program sayfasının) ilk başında başvurunun engellilik durumu, göçmen/mülteci olup olmadığı (güvenliği göz önünde bulundurularak), konuştuğu dil ve çevirmene ihtiyacının olup olmadığı da sorulabiliyor. Bu bilgiler başvurucuya verilecek desteğin biçimini ve koşullarını

belirleyeceğinden takip açısından toplanması önemli bilgilerdir. Örneğin Avusturya’da kadına yönelik şiddetle mücadele eden tüm kurumlar gibi devlet desteği alan ancak bağımsız bir kadın örgütü olan Viyana Aile İçi Şiddete Karşı Müdahale Merkezi (<http://www.interventionsstelle-wien.at>) konuştuğu dil ve çevirmen ihtiyacı bilgilerini başvurucudan ilk görüşmede topluyor. Tercüman ihtiyacının karşılanmasını başvurucuların haklarından yararlanabilmesinin bir koşulu olarak kabul eden Merkez’in tercüman ihtiyacına ayırdığı bütçenin azami bir sınırı bulunmuyor.

Demografik bilgiler

Demografik bilgiler başvuranın yaşı ya da hangi yaş aralığında olduğu, medeni durumu ya da partneriyle ilişki süresi, çocuk sayısı, eğitim durumu, mesleği, sosyo-ekonomik durumu, sosyal güvencesinin olup olmadığı, yaşadığı konutun özellikleri ve bu konuda kimlerle yaşadığı gibi bilgileri kapsıyor. Demografik verilerin hem sağlanan desteğin niteliğinin hem de şiddetin hangi koşullarda meydana geldiğinin belirlenmesi açısından önemli olduğunu düşünebiliriz. Ancak yine de bütün bu bilgiler toplanırken, başvurucunun o sırada bilgi sağlamak konusundaki duyguları mutlaka göz önünde bulundurulmalı. Örneğin başvuru alma sürecinin hassasiyetleri gereği, Mor Çatı’da ilk defa başvuru alınırken bu soruların hiç sorulmadığı durumlar olabiliyor, izleyen görüşmelerde bu bilgiler tamamlanabiliyor, ya da bazen hiç tamamlanmıyor.

Yine İzlanda’da cinsel şiddetle mücadele alanında çalışan Stigamot’un (<http://www.stigamot.is/is/languages/english>) kullandığı formları incelediğimizde, demografik bilgilerin hiç sorulmadığını görmek mümkün. Stigamot, başvuranlardan anonim olarak bir form doldurmalarını istiyor ve bu formda daha çok şiddet öyküsüne dair; şiddetin hangi yaş aralığında başladığı, ne tip bir şiddet olduğu, başvurucunun bu şiddet karşısında gösterdiği tepkiler gibi bilgiler bulunuyor. Sonrasında tamamen anonim olarak toplanan bu verileri SPSS gibi veri analizi programlarında inceliyor. Demografik bilgilerin toplanmasının başvurucuda yaratabileceği rahatsızlık hissini azaltılması için ya da kişisel verilerin gizliliğinin korunmasının riskli olduğu durumlarda bu yöntemin kullanılması bir seçenek olabilir.

Güvenlik Planına İlişkin Bilgiler

Güvenlik planı kategorisi altında ele alabileceğimiz bilgiler arasında ilk olarak şiddete ilişkin bilgiler var: şiddetin sıklığı, başladığı tarih, uygulanan şiddetin türü/türleri, bazı durumlarda şiddetin tarifi, polis vb. gibi daha önce başvuru kurumları gibi. Örneğin Avusturya'da Viyana Aile İçi Şiddete Karşı Müdahale Merkezi'nin kullandığı formları incelediğimizde, diğer bilgilere ek olarak fiziksel şiddet durumunda yaralanmaya ilişkin detaylı belgelere de yer verildiğini görüyoruz (yaralanma biçimi, müdahale eden doktor, başvuru hastane, uzman raporları, tedavi süresi gibi). Bu tür bilgilerin kayıt altında olmasının devam eden hukuki süreçlerde de önemli katkısı olabiliyor. Bazı başka formlarda ayrıca risk değerlendirmesi yapılırken başvuru kişinin kendine zarar verme ihtimali ya da intihar riskinin de göz önünde bulundurulduğunu görüyoruz.

İkinci olarak, şiddet uygulayana ilişkin bilgilerin toplandığını söyleyebiliriz. Bunlar arasında demografik bilgiler olabileceği gibi bazı formlarda kimlik bilgileri ve şiddeti uygulayan kişinin tutuklu olup olmadığı, kamu görevlisi olup olmadığı, daha önce benzer şekilde şiddet uygulamaktan hüküm giyip giymediği ya da bu kişiyle ilgili yürütülen yasal işlemler de bulunabiliyor. Ermenistan'dan Women Supports Center'ın (<http://www.womensupportcenter.org>) kullandığı formda ayrıca bu kişinin daha önce hayvanlara zarar verip vermediği, alkol ya da uyuşturucu kullanıp kullanmadığı, ruh sağlığı, ailesinde şiddet öyküsünün olup olmadığı ve daha önceki ilişkilerinde şiddet uygulayıp uygulamadığı da değerlendiriliyor. Yine Viyana'daki merkezin kullandığı formlarda, şiddeti uygulayanın tutuklanıp tutuklanmadığı, kaçak durumda olup olmadığı, silahının olup olmadığı gibi bilgilere de yer verildiğini gördük. Bu formlarda ayrıca yaralamalara ilişkin raporlar da bulunmakta.

Tüm bu bilgiler değerlendirilerek yapılan görüşmeler neticesinde güvenlik riski belirleniyor (risk, yüksek risk, çok yüksek risk gibi). Ayrıca bir başka örnek olarak İmkan tarafından kullanılan formda, başvuru kişinin kendi gözünden kendisini ve/veya çocuklarını ne kadar risk altında gördüğüne ilişkin bilgiler ve bunun yanı sıra riskin ne olabileceğine dair şıkları da (çocukları okul çıkışında kaçırmak, kaldığı yeri bulma, sığınma yerini bulma gibi) görmek mümkün. Ayrıca şiddeti uygulayana ilişkin bilgilerin, ulusal ve uluslararası düzeyde tutulan istatistikler açısından da yol göstericiliği olduğunu söyleyebiliriz.

Ne tür bir dayanışma kurulduğuyla ilgili bilgiler

Bu başlık altında hem başvurunun ihtiyaç ve taleplerinin neler olduğunun hem de başvuruyu alanların önerilerinin ve yapılanların listesini bulmak mümkün. Haklar konusunda bilgilendirme, sığınak desteği, iş bulma, başka kurumlara yönlendirme, tıbbi, psikolojik ve hukuki destek, çocuklara tıbbi destek, eğitim desteği, psikolojik destek gibi üst başlıklarda toplanabilecek dayanışma biçimleri aslında kurulan bu dayanışmanın boyutlarını tam yansıtıyor diyemeyiz. Yine de hem başvuruların takibi hem de yönlendirme yapılan diğer kurumların izlenmesi açısından bu tür bilgilerin toplanması oldukça önemli.

İncelediğimiz formların bir bölümünde yukarıdaki üst başlıkların mümkün olduğunca detaylandırıldığını gördük. Örneğin bazı formlarda yalnızca hukuki destek şikkı işaretlenmiyordu: Tedbir kararı ya da açılan diğer davalarla ilgili dosya numarasından davayı gören hakim bilgisine kadar bir dizi bilginin tutulmakta olduğunu gördük. Bu bilgilerin toplanması elbette gizliliğin sağlanması ile ilgili soruların sorulmasını beraberinde getiriyor. Başvurucunun kimliğinin açığa çıkmasına sebep olabilecek bu tip bilgilerin saklanması gerekli olduğu durumlarda kullanılan veri depolama sisteminin güvenliğine ve açık olması durumunda yapılacaklara ilişkin ciddi bir planlama yapılması gerekir.

Kurumları izleme (monitoring) ve uluslararası ölçekte kadına karşı şiddetle mücadele politikalarının belirlenmesi

Kadına yönelik şiddetle mücadele ve şiddet gören kadınların ve çocuklarının şiddetten uzak bir yaşam kurabilmeleri için geliştirilen mekanizmaların işlev kazanması pek çok kurumun işbirliği içinde çalışmasına bağlıdır. Kadın örgütlerinin sağladıkları hizmet ve destekleri kayıt altına almaları kendi çalışmalarını düzenli olarak değerlendirebilmelerini ve geliştirebilmelerini sağlar. Ancak kadın örgütlerinin sağladığı somut ve çok boyutlu dayanışmanın dışında kamu kurumlarının yasalar ve uluslararası sözleşmeler yoluyla tanımlanmış yükümlülükleri bulunmaktadır. Başvurucuların ihtiyaçları doğrultusunda kadın örgütlerine yönlendirme yapan ya da kadın örgütlerinin en çok yönlendirme yaptığı, şiddetle mücadelede sorumlu kurumlar kolluk kuvvetleri, yargı birimleri, barolar, hastaneler, devlete bağlı şiddet önleme merkezleri ya da sosyal yardım merkezleridir. Elbette bu kurumların sorumlulukları

ve çalışma prensipleri ülkelerin yasalarına göre farklılık gösterir ve farklı ülkelerde burada ele almayacağımız farklı tipte idari birimler de bulunmaktadır.

İncelediğimiz örnekler içinde kadınların başvurdukları kurumların ya da kadınları yönlendirdikleri kurumların bilgisini toplamaya çalışan çok az kurum vardı. Bu bilginin düzenli olarak toplanabildiğini söylemek de mümkün değil. Ancak kurumların yükümlülüklerini etkin ve yasalara uygun biçimde ve başvurucunun lehine olacak şekilde ifa edip etmediğine ilişkin bilgiler başvurucuların deneyimlerini paylaşımları neticesinde ve çoğunlukla kendiliğinden ortaya çıkan veri kategorileri arasında bulunuyor. Bu sebeple kamu kurumlarının pratiklerine dair istatistiki veri toplamak ancak özel bir çalışma yapılmasıyla mümkün olabiliyor. Örneğin; Mor Çatı'nın 2014 yılında şiddetin önlenmesine ilişkin 6284 Sayılı Kanun'un toplum tarafından bilinirliğini ölçmek üzere dayanışma merkeziyle iletişime geçenlere bu yasayı daha önce duyup duymadıklarını sorarak sonuçları, bu yasanın kapsamını ve bilinirliğinin artırılmasına yönelik tavsiyeleri yıllık faaliyet raporunda bir bölümde değerlendirdiğini gördük.

Şiddete maruz kalan kadınların hizmet talep ettiği kurumların kadın örgütlerince izlenmesi devletlerin geliştirdikleri önleyici ve koruyucu mekanizmaların yeterliliğine dair üçüncü bir göz tarafından bilginin toplanmasına, bu kurumlarının pratiklerinin yasalara uygunluğunun, eksikliklerin, başvurucudan yana olmayan ve tekrar eden kötü uygulamaların ve tespit edilmesine olanak verir. Böylelikle kadın örgütlerinin ilgili kurumlara mevcut uygulamaları hakkında tarafsız bir değerlendirme sunabilmesini, uygulamaların ya da yasaların kadınlar lehine değiştirilmesi için sosyal politika önerileri geliştirebilmesini ve başvurucuların kurum uygulamalarına ilişkin doğru biçimde bilgilendirilebilmesini sağlar. Kadın örgütlerinin kamu kurumlarına ve kanunlara ilişkin sistematik bilgi toplamalarının mümkün olmadığı durumlarda başvuruculardan gelen bilgiler doğrultusunda örnek vaka çalışmaları yaparak sorumlu idari birimlere yönelik raporlar ve sosyal politika önerileri geliştirmeleri izlenebilecek bir diğer yoldur.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma kadına karşı şiddetle mücadele yürüten kadın örgütlerinin ve özellikle danışma/dayanışma merkezlerinin veri toplama ve yönetme modeli oluşturabilmesine katkı sunmak amacıyla gerçekleştirildi. Mor Çatı'da yıllardır yürütülen dayanışma faaliyetleri bizlere şiddetle mücadelenin yöntemleri konusunda başvurulması gereken ilk kaynağın kadınların tecrübeleri olduğunu gösterdi. Bu sebeple, şiddet gören kadınların bizlerle paylaştıkları tecrübeleri ve şiddet öykülerini, erkek şiddetinin ve cinsiyet ayrımcılığının yapısal özelliklerini ve etkilerini ortaya çıkaracak şekilde değerlendirmek, kadınlarla yürüttüğümüz güçlenme çalışmalarını geliştirecek şekilde kullanmak için bir başvuru takip sistemi oluşturmanın önemini ve anlamını vurgulamaya çalıştık. Toplanacak verilerin içeriğine ve nasıl saklanacağına karar verirken başvuran kadınların güvenliğini ve gizliliğini tehlikeye atmayacak yöntemlerin bulunmasının önemli bir başlangıç noktası olduğunun altını çizdik.

Şiddetle mücadelede kadın örgütlerini güçlendiren temel yaklaşımlardan biri çalışmalarında yerel dinamikleri göz ardı etmeden ulus ötesi deneyimlerden öğrenme ve bu paylaşımları bir örgütlenme çabasına dönüştürebilme azimleridir. Bu nedenle, raporu hazırlarken imkanlarımız ölçüsünde farklı ülkelerden kadın örgütlerinin kullandığı veri toplama ve başvuru takip modellerine odaklandık. Türkiye'de veri toplama ve başvuru alma modellerinin oluşturulmasındaki dinamikleri anlamak açısından kadın örgütlerinin yanı sıra ayrımcılığa ve şiddete maruz kalan farklı topluluklarla sivil toplum örgütlerinin ve kadına yönelik şiddet alanında çalışan kamu kurumlarının yaklaşımlarını ve varsa çalışmalarını da inceledik. Bu çalışma göstermektedir ki Türkiye'de kadına yönelik şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesinde ve bunlarla mücadelede devletin veri toplamaya dair bütüncül bir yaklaşım oluşturmak üzere çalışmalarını arttırmalıdır. Veri toplama ve bu verileri şiddetle mücadelenin bir aracı olarak kullanma yükümlülüğü bulunan devletin mevcut birleştirilmemiş idari ve hukuki verileri şiddet sebebiyle başvuran kadınlar başta olmak üzere kamu yararını gözetecek şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalarının artması gerekmektedir. Kadınların ihtiyaçlarına ve şiddetin önlenmesine yönelik eylem planlarında bu verilerden çıkan göstergeler doğrultusunda hareket edilmesi önem taşımaktadır.

İletişime Geçilen Kurumların Listesi

Bu çalışma kapsamında iletişime geçtiğimiz kurumların çalışmalarıyla ilgili detaylı bilgi edinmek için web sitelerini ziyaret edebilirsiniz:

- Annie North Women's Refuge and Domestic Violence Service - Avustralya
- Aspacia - İspanya (www.fundacion-aspacia.org)
- Frauenberatungsstelle Herford -Almanya (www.frauenberatungsstelle-herford.de/)
- Frauenberatungsstelle Meschede -Almanya (www.frauenberatung-hsk.de/start.html)
- Hayata Destek İnsani Yardım Derneği -Türkiye (<http://www.supporttolife.org/tr/>)
- Hürriyet Aile İçi Şiddet Hattı -Türkiye
- İKGV(İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı) -Türkiye (<http://www.ikgv.org/>)
- İmkaan -İngiltere (<http://imkaan.org.uk/>)
- KADAV (Kadınlarla Dayanışma Vakfı) - Türkiye (<http://www.kadav.org.tr/>)
- Lambdaİstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği –Türkiye
(<http://www.lambdaistanbul.org/s/>)
- Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği -Türkiye
(<http://www.pembehayat.org/anasayfa.php>)
- Rape Crisis Network - İrlanda (<http://www.rcni.ie/>)
- Rosa Manus - Hollanda (<http://www.rosa-manus.nl/>)
- Scottish Women's Aid - İskoçya (<http://www.scottishwomensaid.org.uk/>)
- Stigamot - İzlanda (<http://www.stigamot.is/>)
- ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) - Türkiye
- Türkiye İnsan Hakları Vakfı - Türkiye (<http://tihv.org.tr/>)
- Women Against Violence Europe (WAVE) Network (<https://www.wave-network.org/>)
- Women's Support Center -Ermenistan (<http://www.womensupportcenter.org/>)

Kaynakça

- Imkaan. Synthesis Info for Partners. November 2015.
- IRC, UNHCR, UNFPA, UNICEF, and IMC - Gender-Based Violence Information Management System (<http://www.gbvims.com/resources/>)
- Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. 2011.

(<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462545>)

- Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Mücadelede Uzmanlar Grubu (GREVIO). Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) hükümlerinin yürürlüğe konmasına yönelik yasal ve diğer tedbirlerle ilgili anket çalışması. 2016.

Türkçesi:

(http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a93c6369dc31550b3ac41/GREVIO%20ANKET_T%C3%9CRK%C3%87E.pdf)

İngilizcesi:

(http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a93c6369dc31550b3ac41/GREVIO%20ANKET_%C4%B0NG%C4%B0L%C4%B0ZCE.pdf)

- National Network to End Domestic Violence (NNEDV) – Safety Net Project -Data Security Checklist to Increase Victim Safety & Privacy, 2008.
(http://nnedv.org/downloads/SafetyNet/NNEDV_DataSecurity.pdf)
-Selecting a Database Chart. 2011.
(http://nnedv.org/downloads/SafetyNet/OVW/NNEDV_SelectingDatabase_Chart_2011.pdf)
- Rape Crisis Network Ireland (RCNI). The RCNI Database. 2012
(<http://www.rcni.ie/wp-content/uploads/IntroToRCNINationalStatisticsDatabaseProject2012.pdf>)
- Safety Net Canada. Privacy, Security and Confidentiality: Database Considerations for Violence against Women Programs.
(2013.http://www.bcsth.ca/sites/default/files/SNC/SNC_DatabaseConsiderations_July2013_Final.pdf)

- Women Against Violence Network (WAVE). Protect II Guidance Report: For the Improvement of data on gender-based violence against women in the European Union. Vienna. 2013.

(http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf)

- Women Against Violence Network (WAVE). WAVE MAPPING Administrative Data Collection by Women's Support Services in Europe: National Women's Helplines, Women's shelters, and Women's Centers. Vienna. 2016.

(http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_Mapping_2015.pdf)